

Obsah

Predmluva	11
1 SúčasnÉ možnosti a perspektívy aplikácie sociálnopsychologického poznania	13
1.1 Sociálna psychológia = praktická disciplína	13
1.2 Sociálna psychológia = akademická disciplína	17
1.3 Sociálna psychológia = disciplína v kríze	19
1.4 Dnešná štruktúra aplikovanej sociálnej psychológie	21
Literatúra	24
2 Človek a organizace	27
2.1 Človek v organizaci	27
2.1.1 Vývoj pojetí člověka v organizaci	28
2.1.2 Přehled koncepcí a teorií organizace	30
2.1.3 Charakteristika a systém organizačního chování	34
2.2 Organizační kultura	36
2.2.1 Pojetí, charakteristika a prostředky organizační kultury	37
2.2.2 Změny a hodnocení organizační kultury	40
2.3 Adaptace člověka na prostředí organizace	42
2.3.1 Vymezení a druhy adaptace v organizaci	42
2.3.2 Adaptace na organizační kulturu	43
2.3.3 Adaptace na pracovní skupinu	45
2.4 Pracovní spokojenost	46
2.4.1 Vymezení pracovní spokojenosti	46
2.4.2 Činitelé pracovní spokojenosti	48
2.4.3 Spokojenost a pracovní chování, zjišťování pracovní spokojenosti	49
2.5 Pracovní motivace	51
2.5.1 Pojetí pracovní motivace a teoretická východiska	51
2.5.2 Motivační program organizace	53
Literatura	54
3 Človek a moc: Politická psychológia	57
3.1 Stručný návrat do histórie	58
3.1.1 Filozofia a politológia konca 19. a začiatku 20. storočia	58
3.1.2 Sociológia a jej impulzy pre vznik politickej psychológie	60
3.1.3 Podnety z psychológie a sociálnej psychológie	61
3.1.4 Vznik politickej psychológie ako samostatnej disciplíny	63

3.2	Hlavné smery výskumu v politickej psychológii	64
3.3	Politická psychológia v mikrorovine: osobnostné a kognitívne prístupy	65
3.3.1	Politická socializácia	65
3.3.2	Výskum autoritárstva: minulosť či horúca súčasnosť	67
3.3.3	Machiavelizmus	69
3.3.4	Konzervativizmus	70
3.3.5	Individualizmus/kolektivismus	71
3.3.6	Psychológia politickej osobnosti	72
3.3.7	Analýza štruktúry politického myslenia	73
3.3.8	Politická expertíza	76
3.4	Politická psychológia v makrosociálnej rovine	78
3.4.1	Vnímanie demokracie	78
3.4.2	Image politického objektu	79
3.4.3	Psychologické aspekty politickej aktivity	79
3.4.4	Volebné správanie	81
3.4.5	Jadrová hrozba	82
3.5	Psychológia moci	83
	Literatúra	86
4	Človek a zákon: Sociálne normy, sociálna spravodlivosť a psychológia práva	93
4.1	Psychológia práva	94
4.1.1	Historické kontexty	94
4.1.2	Pozícia psychológie práva	95
4.1.3	Prínos psychológie práva pre sociálnu psychológiu	97
4.1.4	Zhrnutie	97
4.2	Sociálne normy	98
4.2.1	Rôzne pohľady na sociálne normy	98
4.2.2	Základná charakteristika sociálnych noriem	100
4.2.3	Sociálne a personálne normy	100
4.2.4	Injunktívne a deskriptívne normy	101
4.2.5	Normatívna regulácia správania	103
4.2.6	Zhrnutie	104
4.3	Sociálna spravodlivosť	104
4.3.1	Distributívna spravodlivosť	107
4.3.2	Procedurálna spravodlivosť	109
4.3.3	Integrácia distributívnej a procedurálnej spravodlivosti	111
4.3.4	Sociálna nespravodlivosť	112
4.3.5	Zhrnutie	114
4.4	Porušovanie zákona – antisociálne správanie a zločinnosť	115
4.4.1	Teória kognitívneho vývinu (Kohlberg)	115
4.4.2	Biosociálne teórie	117

Eysenckova teória	117
Mednickova teória	118
Buikhuisenova teória chronickej juvenilnej delikvencie	118
Teória antisociálneho správania ako pretrvávajúcej životnej dráhy	119
4.4.3 Zhrnutie	119
Literatúra	120
5 Človek a média: Psychologie masové komunikace	125
5.1 Hlavní rysy masové komunikace a druhy masmédií	125
5.1.1 Hlavní rysy masové komunikace	125
5.1.2 Hlavní druhy médií	129
5.1.3 Historický vývoj masové komunikačních procesů a prostředků	130
5.1.4 Teorie masové komunikace	139
5.2 Základní sociálněpsychologické procesy, vlastnosti a stavy v masové komunikaci	144
5.2.1 Komunikátor, komunikační zdroj v masové komunikaci	145
5.2.2 Komunikační proces v masové komunikaci	147
5.2.3 Recipient, publikum v masové komunikaci	149
5.3 Možné důsledky dalšího vývoje mediálních technologií pro komunikaci mezi lidmi	153
Literatura	156
6 Človek a viera: Psychológia náboženstva	161
6.1 Historický prehľad	162
6.2 Metodologické otázky	162
6.2.1 Experimentálny prístup	163
6.2.2 Korelačný prístup	163
6.2.3 Záver	164
6.3 Súčasné zameranie	165
6.3.1 Religiozita a osobnosť	165
6.3.2 Religiozita a zdravie	167
6.4 Sociálnopsychologické aspekty	168
6.4.1 Sociológia náboženstva	168
6.4.2 Sociálna psychológia náboženstva	170
Religiozita a prosociálne správanie	173
Predsudky a postoje	174
Sekty – netradičná religiozita	176
6.5 Záver	178
Literatúra	178

7	Človek a príroda: Environmentálna psychológia	181
7.1	Vymedzenie priestoru pre environmentálnu psychológiu	181
7.2	Etablovanie environmentálnej psychológie v historickej perspektíve	182
7.2.1	Iniciatívy nemecky píšúcich autorov	183
7.2.2	Zdôraznenie ekologického kontextu správania	184
7.2.3	Sociálny kontext a kríza paradigmy v psychológii	185
7.2.4	Konvergencia záujmov a medzinárodná stabilizácia disciplíny	186
7.3	Aktuálne trendy v environmentálnej psychológii	188
7.3.1	Koncept miesta a jeho environmentálny význam	192
7.4	Stratégie a metódy výskumu	198
7.4.1	Environmentálne dispozície osobnosti	202
7.4.2	Väzba na miesto	205
	Dimenzia identity s miestom	207
	Dimenzia závislosti na mieste	208
7.4.3	Priestorová kognícia a mentálne mapy	209
7.5	Budúce smerovanie environmentálnej psychológie	215
	Literatúra	217
8	Člověk a kultura	225
8.1	Předvědecké přístupy ke kultuře	227
8.2	Kultura jako „díla“ ztělesňující psychické funkce	231
8.3	Taxonomie definic kultury	234
8.4	Od mezikulturního pohledu na člověka k základům kulturní psychologie	238
8.4.1	Kulturalistická odpověď: „Bazální osobnost“	239
8.4.2	Bartlettův zapomenutý odkaz: Psychologická antropologie	241
8.4.3	Vztah kultury a vývoje poznávacích funkcí	244
	Mezikulturní výzkumy v kmeni Kpelle (M. Cole)	245
	Výzkum společensko-historické povahy poznávacích procesů (A. R. Lurija)	248
	Prvky kulturní psychologie	250
8.5	Závěr, který je začátkem	254
	Literatura	256

9.3.2	Aplikace sociálněpsychologických koncepcí v didaktické praxi	271
9.4	Sociální vztahy ve škole	273
9.4.1	Interakce ve školní třídě	273
	Metody poznávání interakce učitele a žáků	277
9.4.2	Školní třída jako malá sociální skupina	279
9.4.3	Metody poznávání školní třídy	281
9.4.4	Role učitele a role žáka	285
9.4.5	Společné činnosti ve škole	286
9.5	Sociální dovednosti učitele a žáka	288
9.5.1	Sociální dovednosti učitele v síti interakcí ve škole	288
9.5.2	Sociální dovednosti jako součást profesní kompetence učitele	289
9.5.3	Možnosti rozvíjení sociálních dovedností učitele	292
9.5.4	Možnosti rozvíjení sociálních dovedností žáků	294
	Literatura	297
10	Člověk v rodině	303
10.1	Vymezení pojmu rodina	304
10.1.1	Definice rodiny	304
10.1.2	Charakteristické znaky současné české rodiny ČR	305
10.1.3	Zdravá a funkční rodina	309
10.1.4	Širší sociální kontext a rodina	311
10.2	Rodina jako měnící se systém	314
10.2.1	Vývojové fáze nukleární rodiny	314
10.2.2	Historická podmíněnost rodiny	320
10.3	Základní funkce rodiny	325
10.4	Faktory ovlivňující funkčnost rodiny	328
10.5	Dysfunkce a rozpad rodiny	333
10.5.1	Porozvodová adaptace	336
10.6	Rodina jako významný činitel procesu socializace a individuace	337
	Literatura	339
11	Člověk a ekonomika: Spotřebitelské chování a výzkum trhu	343
11.1	Předmět a historie psychologie trhu	344
11.2	Základní teoretická východiska	347
11.2.1	Psychologie trhu – součást sociálně etického marketingu	347
11.2.2	Uplatnění psychologie v jednotlivých nástrojích marketingového mixu	351
11.3	Významná témata psychologie trhu	352
11.3.1	Osobnost prodejce a osobní prodej	353
11.3.2	Komunikace se spotřebitelem	354
11.3.3	Prezentování reklamy	354

11.3.4	Motivační a emocionální faktory v kupním chování	355
11.3.5	Výzkumy spotřebitelů	356
11.3.6	Vytváření a výzkum image	357
11.4	Praktické metodologické úkoly v psychologii trhu	358
11.4.1	Psychologické explorační	358
11.4.2	Kvalitativní skupinové rozhovory	359
11.4.3	Aplikované sociálněpsychologické techniky ve výzkumu trhu	361
	Psychotaktické techniky	362
	Projektivní techniky	363
	Asociativní techniky	365
	Přířazovací techniky	366
	Škálové techniky	367
	Případové studie	368
	Literatura	368
	Rejstřík jmenný	371
	Rejstřík věcný	378